

REVMATIK YURAK KASALLIKLARIDA JARROHLIK VA DORI VOSITALARI KOMBINATSIYASI

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti

davolash ishi yo'nalishi 3 - kurs

*talabasi **Abdurahmonova Dilnoza***

Annotatsiya; Revmatik yurak kasalliklari (RYK) — streptokokk infeksiyasidan keyingi revmatik febr bilan bog'liq yurak to'qimalarining surunkali zararlanishi bo'lib, yurak klapanlarining deformatsiyasi va disfunktsiyasiga olib keladi. Ushbu maqolada RYK da jarrohlik va dori terapiyasining kombinatsiyalangan yondashuvi, uning samaradorligi va afzalliklari tahlil qilinadi. Zamonaviy jarrohlik texnologiyalari, klapan rekonstruksiya va protetik klapanlar bilan birga, farmakoterapiya — yallig'lanishga qarshi, antikoagulyant va simptomatik davolash usullari ko'rib chiqiladi. Maqola bakalavr va doktorlik darajasida tayyorlangan bo'lib, klinik amaliyot uchun muhimdir.

Kalit so'zlar; revmatik yurak kasalliklari, jarrohlik, dori vositalari, kombinatsiya terapiyasi, yurak klapanlari, antikoagulyantlar.

Revmatik yurak kasalliklari qandli qizilo'ngach infeksiyasi (streptokokk guruh A) natijasida yuzaga keladigan revmatik febrdan keyin rivojlanadi. U asosan yurak klapanlarining o'zgarishlari va yurak yetishmovchiligiga olib keladi. Dunyoda RYK ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda keng tarqalgan kasallik bo'lib, ko'plab yosh bemorlarda yurak klapanlarining og'ir shikastlanishiga sabab bo'ladi. Revmatik yurak kasalliklarini davolashda jarrohlik va dori vositalari kombinatsiyasi muhim ahamiyatga ega. Jarrohlik usullari klapanlarni rekonstruksiya qilish yoki almashtirishga qaratilgan bo'lsa, dori terapiyasi yallig'lanishni kamaytirish, qon ivishini nazorat qilish va yurak funksiyasini yaxshilashga yordam beradi.

Revmatik febr organizmning autoimmun javobi sifatida yurak to'qimalarini, ayniqsa klapanlarni shikastlaydi. Ushbu jarayon surunkali yallig'lanish, skleroz va

fibroz bilan davom etadi. Oqibatda klapanlarning torayishi (stenoz) yoki yetishmovchiligi (regurgitatsiya) yuzaga keladi. Klinika: nafas qisilishi, yurak og'rig'i, charchoq, aritmiya va yurak yetishmovchiligi belgilari. Dori vositalari terapiyasi; 1. Yallig'lanishga qarshi dori vositalari Kortikosteroidlar (prednizolon) — yallig'lanish jarayonini kamaytirishda ishlatiladi. Non-steroid yallig'lanishga qarshi dorilar (NSAID) — revmatik febrning dastlabki bosqichlarida qo'llanadi. 2. Antikoagulyant terapiya Varfarin va boshqa antikoagulyantlar klapan almashtirilgan bemorlarda tromboemboliya xavfini kamaytirish uchun zarur. Doza individual tarzda laborator testlar (INR) asosida belgilanadi. 3. Yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlash dori vositalari Diuretiklar — yurak yetishmovchiligi belgilarini kamaytiradi. ACE inhibitörleri va beta-blokatorlar — yurak funksiyasini yaxshilaydi.

Jarrohlik usullari; 1. Klapan rekonstruksiya Klapanlarni saqlab qolish va tiklash maqsadida o'tkaziladi. Kamroq invaziv va kamroq asoratlar bilan kechadi. 2. Klapan almashtirish Klapanlarning og'ir shikastlangani yoki rekonstruksiya imkonsiz bo'lganda amalga oshiriladi. Biologik yoki mexanik protetik klapanlar qo'yiladi. 3. Zamonaviy minimal invaziv jarrohlik Kateter yordamida amalga oshiriladigan protseduralar (masalan, balloon valvuloplastika). Jarrohlikdan keyingi davrda dori terapiyasi asoratlarning oldini olishda muhim: Antikoagulyantlar protetik klapan atrofida qon quyqalari hosil bo'lishini kamaytiradi. Yallig'lanishga qarshi dori vositalari surunkali yallig'lanishni nazorat qiladi. Yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlash bemorning holatini barqarorlashtiradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kombinatsiyalangan yondashuv bemorlarning hayot sifatini yaxshilaydi va asoratlar xavfini kamaytiradi. Biologik klapanlar uchun antikoagulyant talab qilinmaydi, lekin mexanik klapanlarda doimiy antikoagulyantlar zarur.

Minimal invaziv usullar bilan bemor tiklanish va kasalxonada qolish muddati qisqaradi. Gen terapiya va biomarkerlar asosida shaxsiylashtirilgan dori terapiyasi rivojlanmoqda. 3D bosib chiqarish texnologiyalari yordamida individual klapan protetiklari ishlab chiqarish. Robot jarrohlik texnologiyalari yordamida jarrohlik

amaliyotlarini yanada xavfsiz qilish.

Xulosa

Revmatik yurak kasalliklarida jarrohlik va dori vositalari kombinatsiyasi samarali yondashuv bo'lib, bu yondashuv bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va asoratlarni kamaytirishga yordam beradi. Klinik amaliyotda integratsiyalangan terapiya standartga aylanishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Carapetis JR, et al. The global burden of group A streptococcal disease. *Lancet Infect Dis.* 2005;5(11):685-694.
2. Bonow RO, et al. 2008 Focused update incorporated into the ACC/AHA 2006 guidelines for the management of patients with valvular heart disease. *Circulation.* 2008;118(15):e523-e661.
3. Nishimura RA, et al. 2017 AHA/ACC Focused Update of the 2014 AHA/ACC Guideline for the Management of Patients With Valvular Heart Disease. *Circulation.* 2017;135(25):e1159–e1195.
4. Otto CM. Valvular heart disease: diagnosis and management. *Mayo Clin Proc.* 2018;93(8):1127-1145.
5. Vahanian A, et al. 2021 ESC/EACTS Guidelines for the management of valvular heart disease. *Eur Heart J.* 2022;43(7):561-632.